



«Αθηνά»

## ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ

Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, Τηλ/Fax: 2310904794 / 6944165341, [www.armscontrol.info](http://www.armscontrol.info)

### Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Ο.Η.Ε. ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Μανώλης Αστρεϊνίδης, Διεθνολόγος Ερευνητής του Ε.Κ.Ε.Ο. «Αθηνά»  
Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, email: [athena@armscontrol.info](mailto:athena@armscontrol.info)

Δευτέρα 1 Αυγούστου 2005

#### Εισαγωγή

Η τρομοκρατία δεν αποτελεί πλέον μια απλή πρόκληση και οι κλασικοί ορισμοί της υποδηλώνουν έντονα τη πραγματική σωρεία προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο Ο.Η.Ε. Το λεξικό Webster ορίζει τον «τρόμο» ως τη «κατάσταση έντονου φόβου» και τη τρομοκρατία ως «τη συμμετρική χρήση του τρόμου, ειδικά ως μέσο εξαναγκασμού». Από μια πρακτική οπτική, συνεχίζει να ορίζει τον «τρόμο» ως «βία που ασκείται από ομάδες προκειμένου να εκφοβίσουν ένα πλήθος ή μια κυβέρνηση ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις τους π.χ. η εξέγερση ή η επαναστατική τρομοκρατία». Πολλοί ειδικοί στην αντι-τρομοκρατία χρησιμοποιούν παρόμοιους ορισμούς προκειμένου να αναφερθούν σε ενέργειες που μάλλον προβάλλουν τις ψυχολογικές επιδράσεις παρά τα θύματα ή τις καταστροφές.

#### Οι ευρύτερες και στενότερες προκλήσεις της τρομοκρατίας

Ωστόσο από την άποψη της κοινωνίας και των διεθνών οργανισμών τέτοιοι ορισμοί είναι ανεπαρκείς ως προς το προσδιορισμό του προβλήματος.

Πρώτον, οι τρομοκρατικές επιθέσεις μπορεί να σχεδιάζονται για να σπείρουν το φόβο αλλά μπορεί και όχι. Πολλές απ' αυτές έχουν πολύ βαθύτερα άμεσα πολιτικά και οικονομικά κίνητρα. Σχεδιάζονται ως επί το πλείστο για να τρομοκρατήσουν και όχι για να σπείρουν το φόβο. Ο επιτιθέμενος τις θεωρεί ως ενέργειες ηθικά δικαιωμένης εκδίκησης. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι επιθέσεις στους Δίδυμους Πύργους και στο Πεντάγωνο σχεδιάστηκαν ώστε να επηρεαστεί η αμερικανική συμπεριφορά, ο δυτικός κόσμος, ο αραβικός κόσμος και ο ισλαμικός κόσμος αλλά ενώ το κίνητρο ήταν η πρόκληση του φόβου ήλθε τελικά σε δεύτερη μοίρα ως προς την επίτευξη των πολιτικών σκοπών και της εκδίκησης.

Δεύτερο, η τρομοκρατία δεν αποτελεί απλά «προνόμιο» ατόμων ή ομάδων, διενεργείται και από κράτη. Σε πολλές περιπτώσεις η καταπίεση της κυβέρνησης είναι συστηματική αλλά και βίαιη. Τέτοιες ενέργειες φυσικά έχουν ψυχολογικές επιπτώσεις αλλά επικεντρώνονται στη καταστολή των



αντιφρονούντων και την επιβολή της επιθυμητής συμπεριφοράς και όχι ακριβώς στη πρόκληση φόβου. Οι μακροχρόνιοι, άγριοι εμφύλιοι πόλεμοι στην Αλγερία, στην Αγκόλα και στο Σουδάν αποτελούν τέτοιες περιπτώσεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις αλλά και οι αντίπαλοί τους έχουν δείξει δείγματα άγριας επιθετικότητας εις βάρος των πολιτών. Οι αρχικοί σκοποί ήταν η πολιτική και οικονομική ισχύς καθώς και ο έλεγχος σε συγκεκριμένους τομείς ενώ τελικά ο φόβος αποτέλεσε το δευτερεύον κίνητρο.

Άγριες επιθέσεις εις βάρος πολιτών και αμάχων μπορούν να διαπραχθούν από κράτη και εξτρεμιστικές ομάδες για μια πλειάδα σκοπών, όπως τα πολιτικά και οικονομικά κίνητρα που φυσικά δεν έχουν σχεδόν καμία σχέση με το φόβο. Για παράδειγμα, η ναρκο-τρομοκρατία ελάχιστα ενδιαφέρεται για το φόβο αντίθετα όμως προέχει το ενδιαφέρον της για τα κέρδη.

### **Τρομοκρατία και Πόλεμος**

Δεν υφίσταται ουσιώδης διαχωριστική ανάμεσα στη τρομοκρατία και στο πόλεμο. Οι στρατιωτικοί σχεδιαστές συχνά χρησιμοποιούν τον όρο «ασύμμετρος πόλεμος» προκειμένου να περιγράψουν συγκρούσεις στις οποίες οι αντίπαλες πλευρές χρησιμοποιούν ασύμμετρες μεθόδους – συνήθως με εξίσου διαφορετικές αντιλήψεις για τον κόσμο, τις αξίες και τους σκοπούς. Στους περισσότερους από αυτούς τους πολέμους οι συγκρούσεις γίνονται ασύμμετρες καθώς η μια πλευρά διαθέτει ένα αποφασιστικό πλεονέκτημα στη χρήση συμβατικής στρατιωτικής ισχύος και η άλλη ανταποκρίνεται χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα. Η διαφορετική αντίδραση μπορεί να έχει τη μορφή επίθεσης εις βάρος πολιτών, κυβερνητικών κτιρίων, σημαντικών οικονομικών στόχων και συστημάτων πληροφορίας.

Πολλοί σύγχρονοι πόλεμοι δεν κηρύσσονται πλέον υπό τη παραδοσιακή έννοια και στη διάρκειά τους γίνονται κινήσεις που κρίνονται ως επίθεση εναντίον κρατών με τέτοιο τρόπο ώστε δεν υπάρχει σαφής διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις εξτρεμιστικές πράξεις βίας, στην απόπειρα ανατροπής μιας κυβέρνησης ή στη πολεμική ενέργεια. Στα κατώτατα επίπεδα μιας σύγκρουσης οι ασύμμετρες μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επιτιθέμενοι είναι πιθανότατα νέες μορφές πολέμου γνωστές και ως «κυβερνο-τρομοκρατία». Στο ανώτατο επίπεδο μιας σύγκρουσης, κράτη, τρομοκρατικές ομάδες ή ακόμα και μεμονωμένα άτομα μπορούν να επιχειρήσουν να ξεπεράσουν τις συμβατικές στρατιωτικές δυνατότητες του αντιπάλου, χρησιμοποιώντας τα πιο φρικτά όπλα που έχει γνωρίσει η ανθρωπότητα, όπως μυστικές επιθέσεις με βιολογικά ή πυρηνικά όπλα.

Μέθοδοι επίθεσης όπως η κυβερνητική τρομοκρατία και η χρήση όπλων μαζικής καταστροφής μπορεί να είναι νέες αλλά από την άλλη οι συγκρούσεις κατά τις οποίες γίνονται συστηματικές επιθέσεις εις βάρος πολιτών ανάγονται στο απώτατο παρελθόν.

Οπωσδήποτε δεν είναι δυνατό μετρηθεί το κόστος των ανθρώπινων απωλειών σε τέτοιες συγκρούσεις που σχετίζονται με τρομοκρατία ωστόσο περίπου σε κάθε μια τέτοια σύγκρουση διαπράττεται μια σειρά κρατικών ή επαναστατικών επιθέσεων σε βάρος των πολιτών. Κάθε προσπάθεια που γίνεται με σκοπό τη νίκη δια της τρομοκρατίας και του ψυχολογικού πολέμου έχει και άλλες παρενέργειες πέραν της φτώχειας, των ασθενειών και της πείνας.

### **Η απάντηση του Ο.Η.Ε. στο στενό ορισμό της Τρομοκρατίας**

Ο Ο.Η.Ε. έχει αντιδράσει στις απειλές όπως ο στενός ορισμός της τρομοκρατίας και είναι φυσικό να έχει αναλάβει δράση μετά τα γεγονότα της 11<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2001. Το Συμβούλιο Ασφαλείας πέρασε τρία σημαντικά ψηφίσματα, το 1368, το 1373 και το 1378 μετά τις επιθέσεις στους Δίδυμους Πύργους και στο Πεντάγωνο. Αυτά τα ψηφίσματα επιβεβαιώνουν το δικαίωμα της αυτο-άμυνας, κρίνουν τη



τρομοκρατία ως απειλή κατά της ειρήνης και της ασφάλειας και δηλώνουν σαφώς την υπευθυνότητα τόσο του υποστηρικτή όσο και του δράστη των τρομοκρατικών ενεργειών. Υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη του Οργανισμού να περιορίσουν την ικανότητα των τρομοκρατών και των τρομοκρατικών οργανώσεων που δρουν διεθνώς με το πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων και τραπεζικών λογαριασμών, ατόμων που συνδέονται με τρομοκράτες καθώς και οργανώσεων και με την άρνηση ασύλου.

### **Η απάντηση του Ο.Η.Ε μετά την 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2001**

Το ψήφισμα 1373 του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα μιας τέτοιας πρωτοβουλίας του Ο.Η.Ε. Συγκεκριμένα ζητά από όλα τα κράτη-μέλη να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών με το πάγωμα λογαριασμών και άλλων οικονομικών πόρων. Το ψήφισμα επίσης υποχρεώνει όλα τα κράτη να βελτιώσουν την ασφάλεια των συνόρων, να επιβάλλουν περιορισμούς και κυρώσεις στη στρατολόγηση τρομοκρατών –στο μέτρο του δυνατού- να εντατικοποιήσουν τη συνεισφορά πληροφοριών και τη συνεργασία για την εφαρμογή του νόμου στη διεθνή εκστρατεία κατά της τρομοκρατίας καθώς βεβαίως και να αρνούνται οποιαδήποτε βοήθεια ή άσυλο στους τρομοκράτες και τους υποστηρικτές τους.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας ίδρυσε την Αντι-τρομοκρατική Επιτροπή για να επιβλέπει την εφαρμογή του ψηφίσματος 1373 . Τα κράτη-μέλη έστειλαν τις αναφορές τους στην Επιτροπή το Δεκέμβριο του 2001 δηλώνοντας τα μέτρα που παίρνουν για τη καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Αυτές οι αναφορές περιλαμβάνουν τη πρόοδο σε επτά σημαντικούς τομείς: νομοθεσία, έλεγχοι στους οικονομικούς πόρους, δασμούς, μετανάστευση, έκδοση, εφαρμογή νόμου και διακίνηση όπλων.

Η Γενική Συνέλευση πέρασε δύο αντι-τρομοκρατικά ψηφίσματα που καταδίκασαν τις «ειδεχθείς ενέργειες της τρομοκρατίας» στην Ουάσιγκτον, τη Πενσυλβάνια και στη Ν. Υόρκη. Η Γενική Συνέλευση συνέχισε τις εργασίες της επί της διαπραγμάτευσης στις συνόδους για τη διεθνή τρομοκρατία. Ο Γ.Γ. Κόφι Ανάν καταδίκασε επανειλημμένα τις τρομοκρατικές ενέργειες λέγοντας τα εξής: «Όλα τα έθνη του κόσμου πρέπει να σταθούν αλληλέγγυα έναντι της τρομοκρατίας και στην απόφασή τους να πάρουν μέτρα κατά των ίδιων των τρομοκρατών αλλά και κατά όλων εκείνων που τους παρέχουν οποιοδήποτε καταφύγιο, βοήθεια ή ενθάρρυνση».

Τα τρία ψηφίσματα που πέρασαν μετά την 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2001 έφεραν στην επιφάνεια άλλα εννέα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας αλλά και άλλα πολυμερή. Το πρώτο από αυτά τα πολυμερή ψηφίσματα ανάγεται στη συνθήκη του Τόκιο το 1963 και η οποία αναφερόταν στη καταστολή παράνομης κατάληψης αεροσκάφους και είχε υπογραφεί το Δεκέμβριο του 1970. Αυτές οι διεθνείς προσπάθειες για αντιμετώπιση της απειλής της αεροπειρατείας άρχισαν σχεδόν σαράντα χρόνια πριν την επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου.

Άλλα μέτρα ήταν η συνθήκη για τη προστασία των διπλωμάτων που υπεγράφη το 1973, μία για τη αρπαγή ομήρων το 1979 και μια για τη καταστολή τρομοκρατικών βομβιστικών επιθέσεων που υπεγράφη το 1997. Το Συμβούλιο Ασφαλείας πέρασε τα ψηφίσματα 1267 και 1333 το 1999 και το 2000 αντίστοιχα τα οποία επέβαλαν κατευθυνόμενες ή «έξυπνες» κυρώσεις στους Ταλιμπάν του Αφγανιστάν. Ενήργησε λοιπόν χρόνια πριν τις επιθέσεις στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και στο Πεντάγωνο.

### **Η δράση του Ο.Η.Ε. έναντι της εθνικής αντίστασης**

Ο Ο.Η.Ε αντιμετωπίζει πολλά καίρια προβλήματα στο μετασχηματισμό των ψηφισμάτων του και των προσπαθειών των υπηρεσιών του σε αποτελεσματικές ενέργειες. Η διεθνής πρακτική όμως είναι πολύ διαφορετική από τη διεθνή επιχειρηματολογία και τα ψηφίσματα του Οργανισμού. Ο κόσμος είναι βαθύτατα διχασμένος σχετικά με το ποιος είναι τρομοκράτης και ποιες ενέργειες συνιστούν τρομοκρατία.



Κάποια κράτη χρησιμοποιούν ως πολιτικό μέσο την υπόθαλψη βίαιων εξτρεμιστών, άλλα υποστηρίζουν επίσημα κινήματα και ιδέες που χρησιμοποιούν τρομοκρατικές μεθόδους σε ασύμμετρο πόλεμο. Κάποια κράτη επιδιώκουν τη χρήση της αντι-τρομοκρατίας για να κερδίσουν πολιτικό έρεισμα και να νικήσουν τους εχθρούς τους χαρακτηρίζοντάς τους «τρομοκράτες».

Επιπλέον ο Ο.Η.Ε. δεν μπορεί να διαλύσει κάθε αμφιβολία για το ποιος είναι τρομοκράτης και τι είναι τρομοκρατία. Θα υπάρχουν πάντα εκείνοι που θα υποστηρίζουν ότι κάποιες ενέργειες βίας κατά κρατών και πολιτών είναι δικαιολογημένες και εκείνοι που θα υποστηρίζουν ότι υπάρχει ένα παγκόσμιο κριτήριο για τον ορισμό της τρομοκρατίας –που συνίσταται από τις ενέργειες του εχθρού τους- και ότι ο Ο.Η.Ε. θα πρέπει να ενεργεί με την προϋπόθεση ότι: «ο τρομοκράτης ενός ανθρώπου είναι ο τρομοκράτης κάποιου άλλου».

Τα κράτη είναι πολύ πιο πρόθυμα να αντιμετωπίσουν τη διεθνή τρομοκρατία παρά τις πολιτικά ευαίσθητες απειλές της εσωτερικής ασφάλειας και της κρατικής τρομοκρατίας. Η εσωτερική ασφάλεια αποτελεί τη κορωνίδα των κρατικών μυστικών και ελάχιστα κράτη είναι εντελώς ανοικτά στην ανταλλαγή δεδομένων σχετικών με τη τρομοκρατία όπου εμπλέκεται άμεσα η ασφάλεια του καθεστώτος τους.

Όπως και στη περίπτωση κάθε πρόκλησης που αντιμετωπίζει ο Ο.Η.Ε., αυτά τα προβλήματα δεν σημαίνουν ότι ο Οργανισμός παραιτείται των προσπαθειών του. Ο Ο.Η.Ε. πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσσει μια καλύτερη και πιο εφικτή προσέγγιση στη τρομοκρατία. Ο Ο.Η.Ε. έχει επίσης αποδείξει για δεκαετίες ότι υπάρχουν πολλοί τομείς της πολιτικής δράσης όπου ο Οργανισμός μπορεί να επεκτείνει τις λειτουργίες του χωρίς να πρέπει να αντιμετωπίσει πολλά από τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις διαφορές μεταξύ των κρατών και των ευαισθησιών τους σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας.

Δύο τομείς τους οποίους ο Ο.Η.Ε. έχει ήδη αρχίσει να αντιμετωπίζει είναι υψίστης σημασίας:

1. Πρώτον, θα απαιτηθούν διαρκείς και καλά θεσμοθετημένες προσπάθειες για την αντι-τρομοκρατία, την εφαρμογή του νόμου και σχετικές δραστηριότητες όπως οι τελωνειακοί έλεγχοι, η ακτοφυλακή και ο έλεγχος των λιμανιών, στο βαθμό που τα επιτρέπουν οι διαφορές μεταξύ των κρατών. Το γεγονός ότι ζούμε σε έναν ατελή κόσμο δεν αποτελεί λόγο για να μη προσπαθήσουμε να τον κάνουμε καλύτερο.
2. Δεύτερο, υπάρχουν πολύ λιγότεροι εθνικοί φραγμοί σε μια προσέγγιση του Ο.Η.Ε που σκοπό έχει τη βελτίωση της ασφάλειας της διεθνούς μεταφοράς, τη διακίνηση επικίνδυνων υλικών, τη προστασία εγκαταστάσεων υψηλού κινδύνου και της σημαντικής ασφάλειας των υποδομών. Ο Ο.Η.Ε. μπορεί να επιδιώξει τη δημιουργία κοινών κριτηρίων ως προς τη εναέρια, οδική, σιδηροδρομική και ακτοπλοϊκή κυκλοφορία και την ασφάλεια των αεροδρομίων, την ασφάλεια της αποστολής επικίνδυνων υλικών και την ενέργεια. Μπορεί επίσης να προτείνει παγκόσμια κριτήρια για τη προστασία σημαντικών εγκαταστάσεων μεταφοράς όπως του μετρό, καίριων εγκαταστάσεων υποδομής (πυρηνικών εγκαταστάσεων και σημαντικών δημόσιων εγκαταστάσεων και κυβερνητικών κτιρίων) και να παράσχει τεχνικές συμβουλές.

### **Ο Ο.Η.Ε. και η ευρύτερη πρόκληση της τρομοκρατίας**

Ο πιο σημαντικός ρόλος του Ο.Η.Ε. έγκειται στο ρόλο που μπορεί να παίζει στο χειρισμό του ευρύτερου ορισμού της τρομοκρατίας και στην αναγκαιότητα της προστασίας των πολιτών από κάθε ενέργεια εξτρεμιστικής βίας και ασύμμετρου πολέμου ακόμα και από τη χρήση όπλων μαζικής καταστροφής. Ο Ο.Η.Ε. έχει διαδραματίσει ένα τέτοιο ρόλο μέσα από τις δραστηριότητές του στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον έλεγχο των εξοπλισμών καθώς και μέσα από ένα ευρύ φάσμα πολυμερών συνθηκών όπως αυτή της Βιέννης για τη προστασία του πυρηνικού υλικού το 1980.



Σ' ένα ευρύτερο επίπεδο ο Ο.Η.Ε. έχει κάνει πολλές προσπάθειες να αντιμετωπίσει τις αιτίες της τρομοκρατίας καταπολεμώντας την παγκόσμια φτώχεια. Έχει εμμέσως ασχοληθεί με κάποιες από τις πιο επικίνδυνες απειλές όπως η βιολογική τρομοκρατία, μέσα από τις δραστηριότητες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Ωστόσο υπάρχουν τέσσερις κύριοι τομείς όπου ο Ο.Η.Ε. πρέπει να αναδιαμορφώσει το ρόλο του, τις δράσεις του και τις προτεραιότητές του προκειμένου να ασχοληθεί με την ευρύτερη απειλή της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου.

### **Επαναπροσδιορίζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα στην αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας και της κρατικής Βίας**

Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να ανακατασκευάσει την προσέγγισή του για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ένα μέρος αυτής της προσπάθειας θα πρέπει να γίνει προς τη κατεύθυνση της επανεξέτασης του νόμου του πολέμου από πλευράς του Ο.Η.Ε. Κατά δεύτερο, ο Ο.Η.Ε. θα πρέπει να ξανασκεφτεί τη προσέγγισή του για τα εγκλήματα πολέμου. Τρίτο, θα πρέπει να αναθεωρήσει τη προσέγγισή του για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέλος, ο Ο.Η.Ε. θα πρέπει να επανεξετάσει το θέμα του πώς χειρίζονται τα κράτη την μετανάστευση, τους πρόσφυγες και τη κινητικότητα της εσωτερικής εργασίας υπό το πρίσμα της νέας απειλής που προβάλλει από τη τρομοκρατία.

Επί του παρόντος, ο νόμος του πολέμου εστιάζεται εν πολλοίς στις συμβατικές συγκρούσεις μεταξύ κρατών, ακριβώς όπως ο νόμος της τρομοκρατίας εστιάζεται στις διεθνείς ενέργειες βίας σχετικά χαμηλής έντασης. Οι περισσότερες σύγχρονες συγκρούσεις ωστόσο είναι ασύμμετρες. Η τρομοκρατία που εκπορεύεται από το κράτος συχνά είναι σχεδόν δυσδιάκριτη από τη κρατική αντιτρομοκρατία. Οι αντάρτες και εξτρεμιστές δεν ενεργούν ως αιχμάλωτοι πολέμου και μπορεί να συνεχίζουν να μάχονται για πολύ μετά τη παράδοση ή διάλυση του κινήματός τους. Το επίπεδο της βίας συνιστά από μόνο του ένα θέμα και οι ενέργειες για την αντιμετώπιση μιας αξιόπιστης απειλής χρήσης όπλων μαζικής καταστροφής μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από εκείνες τις δικαιολογημένες ενέργειες για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας κατώτερου επιπέδου. Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να επανεξετάσει την επίδραση όλων αυτών των θεμάτων.

Σήμερα, εμφανίζεται συχνά μια έντονη διάσταση μεταξύ των προσπαθειών των κυβερνήσεων να καταστείλουν τη βία και των προσπαθειών των ομάδων ανθρωπίνων δικαιωμάτων να προστατεύσουν τη πολιτική ελευθερία και των δικαιωμάτων των κινημάτων των αντιφρονούντων.

- Από τη μια οι κρατικές προσπάθειες για αντι-τρομοκρατία έχουν τη τάση να χαρακτηρίζουν όλες τις βίαιες μη κρατικές αντιδράσεις ως τρομοκρατία. Με τέτοια κριτήρια, δεν υπάρχουν αγωνιστές της ελευθερίας, μόνο εξτρεμιστές που αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες.
- Από την άλλη, κάποια κινήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων επικεντρώνουν το έντονο ενδιαφέρον τους στη κριτική κατά των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη εναντίον των κινημάτων των αντιφρονούντων και πολύ λιγότερο στα επίπεδα της βίας ή της απειλής βίας που ασκούν τα συγκεκριμένα κινήματα και οι ομάδες αντιφρονούντων και η αυξανόμενη απειλή της τρομοκρατίας και του μυστικού πολέμου.

Επί του παρόντος η διεθνής κοινότητα προσπαθεί να επιβάλλει δύο δέσμες ελάχιστα προσδιορισμένων διεθνών κανόνων.

Ο Ο.Η.Ε. δεν μπορεί να παίζει το ρόλο το διαιτητή σε κάθε εσωτερική δομή ή εσωτερική πηγή βίας. Ωστόσο μπορεί να αναδιαρθρώσει τις αναφορές του για τη τρομοκρατία και για τα ανθρώπινα δικαιώματα ώστε να εξετάζει τις γενικές μορφές βίας που ασκείται. Μπορεί να δει πέρα από τους



σχετικούς άμεσους δρώντες ώστε να παράσχει πολύ καλύτερες και ακριβέστερες εκτιμήσεις των θυμάτων μεταξύ των πολιτών, τις ευρύτερες αιτίες μιας τέτοιας βίας και το οικονομικό και κοινωνικό κόστος αυτών των αιτιών. Μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τις ΜΚΟ στο να πάψουν να είναι τόσο κοντόφθαλμες όταν ακολουθούν είτε μια αντι-τρομοκρατική είτε μια προσέγγιση «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» καθώς και να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να βλέπουν πέρα από τις μορφές διεθνούς τρομοκρατίας που αποτελεί σοβαρή απειλή για τα κράτη σήμερα και εξετάζουν το γενικό επίπεδο της βίας παγκοσμίως και τους μελλοντικούς κινδύνους.

Τα γεγονότα της 11<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2001 έχουν προσδώσει δραματικές διαστάσεις και σε ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα εντός της διεθνούς κοινότητας. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι τόσο η νόμιμη μετανάστευση όσο και η λαθρομετανάστευση παρουσιάζουν μοναδικά προβλήματα ως προς την αντι-τρομοκρατία και την εφαρμογή του νόμου αλλά τα τεράστια επίπεδα ανθρώπινης μετανάστευσης φαίνεται ότι είναι αναπόφευκτα.

Σήμερα, η μετανάστευση ακόμα θεωρείται κυρίως ως εθνικό πρόβλημα και όχι ως παγκόσμιο πρόβλημα της οικονομίας και της ασφάλειας. Ελάχιστα βιομηχανικά κράτη έχουν επιχειρήσει να αναλύσουν πλήρως τις ισορροπίες ανάμεσα στην ανάγκη για πρόσθετη εργασία ώστε να αντισταθμίσουν την γηράσκουσα εργατική τους δύναμη, την πολιτισμική επίδραση στη κοινωνία τους και την ανάγκη να διατηρήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να ανεχθούν τη πολιτισμική διαφορετικότητα. Δεν υφίστανται πραγματικά κριτήρια για τη προστασία των μεταναστών και παράλληλα για το περιορισμό των τρομοκρατικών κινήματων.

Μπορεί να είναι σχεδόν ανέφικτο να αναπτυχθεί οτιδήποτε μπορεί να προσεγγίζει μια κοινή διεθνή στρατηγική που να ασχολείται με τη μετανάστευση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια αλλά ο Ο.Η.Ε. οφείλει να το προσπαθήσει. Ήδη είναι σαφές ότι αποκλειστικά εθνικές προσπάθειες είναι απίθανο να ανταποκριθούν στις ανάγκες της ασφάλειας ή των ανθρώπων και είναι μάλλον πιθανό ότι θα αυξήσουν τις εντάσεις μεταξύ «Βορρά» και «Νότου» καθώς και μεταξύ της Δύσης και του ισλαμικού κόσμου.

### **Η πρόκληση μιας «σύγκρουσης εντός των πολιτισμών»**

Ο δεύτερος τομέας με τον οποίο καλείται ο Ο.Η.Ε. να αντιπαλέψει είναι οι διεθνείς επιπτώσεις μιας «σύγκρουσης εντός των πολιτισμών». Μιλώντας για μια σύγκρουση μεταξύ πολιτισμών δείχνουμε ξεκάθαρα ότι αγνοούμε τους πραγματικούς τύπους της βίας στο κόσμο και το γεγονός ότι η μεγαλύτερη βία αυτού του τύπου ασκείται σε τοπικό επίπεδο. Στην ουσία, η επικέντρωση στη «σύγκρουση των πολιτισμών» είναι εθνοκεντρική σε σημεία ξενοφοβίας.

Οποιαδήποτε ρεαλιστική ανάλυση της παγκόσμιας βίας και των επιπτώσεων της τρομοκρατίας θα καταδείξει ότι ο κόσμος δεν ασχολείται με τη σύγκρουση των πολιτισμών αλλά μάλλον με τη παγκόσμια εξάπλωση των συγκρούσεων εντός των πολιτισμών, των περιοχών και των εθνών. Ανεξάρτητα από τη περιοχή του κόσμου, σχεδόν όλα τα θύματα της κρατικής και οργανωμένης βίας συμβαίνουν είτε εντός μιας δεδομένης χώρας, ως αγώνας μεταξύ ενός κινήματος και της κρατικής εξουσίας ή ως αποτέλεσμα σύγκρουσης μεταξύ δύο κρατών. Η τρομοκρατία και η βία είναι αυστηρά περιφερειοποιημένες και ακόμα όταν αυτή η βία γεννάται από εθνικές και θρησκευτικές εντάσεις δεν αποτελεί σύγκρουση πολιτισμών αλλά περισσότερο μια σύγκρουση μεταξύ εγχώριων φατριών.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η διεθνής τρομοκρατία αποτελεί μια παρενέργεια αυτής της σύγκρουσης εντός των εθνών, των περιοχών και των πολιτισμών. Η τρομοκρατία και ο εξτρεμισμός



συνήθως διεθνοποιούνται όταν μια δεδομένη πλευρά χάνει έδαφος εντός των ορίων του έθνους ή της περιοχής της και τότε επιδιώκει να διευρύνει τη σύγκρουση με σκοπό να βρει συμμάχους, να ενισχύσει τη θέση της ή να διατρανώσει τις ιδέες της. Η διεθνής τρομοκρατία και ο ασύμμετρος πόλεμος γίνονται τρόποι με τους οποίους οι εμπλεκόμενοι σε τοπικές και περιφερειακές αντιπαλότητες να μπορέσουν να πιέσουν για διεθνή επέμβαση και να τραβήξουν τη προσοχή των διεθνών ΜΜΕ. Μερικές φορές αποτελούν ένα τρόπο με τον οποίο τα κράτη μπορούν να εκτρέψουν ή να εξαγάγουν τις διεθνείς τους απειλές και τις ιδέες των εξτρεμιστών τους σε άλλες περιοχές.

Αυτό δε σημαίνει ωστόσο ότι κάποιες περιοχές, εξτρεμιστές και κράτη δεν επιχειρούν να δημιουργήσουν ευρείες συγκρούσεις ανάμεσα σε ιδεολογίες, κουλτούρες και θρησκείες και ότι δεν κάνουν εσκεμμένη προσπάθεια να δημιουργήσουν μια πραγματική σύγκρουση πολιτισμών. Στο 19<sup>ο</sup> αιώνα πολλοί υποστηρικτές της βίας περιβλήθηκαν τη σημαία της. Στον 20<sup>ο</sup> αιώνα «ντύθηκαν» με την ιδεολογία τους. Σ' αυτό τον αιώνα, καλύπτονται από τις θρησκείες τους.

Ο Ο.Η.Ε. δε μπορεί να παραβλέψει αυτές τις προσπάθειες και το γεγονός ότι ένας συνδυασμός περιφερειακών προβλημάτων και θρησκευτικών ιδεολογιών θα μπορούσε να δημιουργήσει μια αληθινή σύγκρουση πολιτισμών ανάμεσα στον ισλαμικό και το χριστιανικό κόσμο. Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να επεκτείνει και να εστιάσει τις πολιτισμικές προσπάθειές του ώστε να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ Δύσης και του ισλαμικού και αραβικού κόσμου. Επίσης χρειάζεται να επανεξετάσει τις πολιτικές του σχετικά με την αντι-τρομοκρατία, τη δημόσια διπλωματία, τη δημόσια πληροφόρηση και τη ξένη βοήθεια ώστε να εξασφαλίσει το κόσμο από τη διαίρεση που θα επιχειρήσουν οι εξτρεμιστές.

Στη συνέχεια ο Ο.Η.Ε. οφείλει να διαμορφώσει τις δραστηριότητές του σχετικά με τη διατήρηση της ειρήνης αλλά αυτές που αφορούν την οικοδόμηση ενός έθνους, με τέτοιο τρόπο ώστε αυτές να μπορούν από μόνες τους να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ πολιτισμών και θρησκειών. Πρέπει να ενισχύσει τέτοιες προσπάθειες στη Βοσνία, στο Κοσσυφοπέδιο και στο Αφγανιστάν που θα εξυπηρετήσουν ως σημαντική δοκιμή. Μόνο μια αφγανική κυβέρνηση που είναι σε θέση να μειώσει τις διαφορές μεταξύ των Αφγανών και να οδηγήσει το Αφγανιστάν στο σύγχρονο κόσμο θα μπορέσει να επιφέρει εσωτερική σταθερότητα και να εξασφαλίσει τις μελλοντικές εξελίξεις.

Η διπλωματία του Ο.Η.Ε. και η ξένη βοήθεια μπορούν να βοηθήσουν προς αυτή τη κατεύθυνση κατά πολύ μεγάλο μέρος. Οι πολιτικές του δράσεις και η διαμεσολάβησή του μπορεί να βοηθήσουν ώστε να μειωθεί η αντιπαλότητα μεταξύ των όμορων κρατών που επηρεάζει το Αφγανιστάν ενώ υπάρχει μεγάλος κίνδυνος η παρούσα σύγκρουση να αποτελέσει τον πρόλογο ενός νέου «Μεγάλου Παιχνιδιού». Ευρύτατες προσπάθειες από πλευράς Ο.Η.Ε. όπως η οικονομική και η ανθρωπιστική βοήθεια μπορούν να καθησυχάσουν τους Αφγανούς, τη περιοχή, τη Μ. Ανατολή και άλλα ισλαμικά κράτη ότι η Δύση δε θεωρεί το Ισλάμ ως εχθρό.

### **Η πρόκληση της φτώχειας**

Ο τρίτος σημαντικός τομέας τον οποίο καλείται να διαχειριστεί ο Ο.Η.Ε. είναι οι ευρύτερες αιτίες της τρομοκρατίας και οι βασικές αιτίες της φτώχειας και της δραματικής αύξησης του πληθυσμού στο πλανήτη. Ο Ο.Η.Ε. έχει από καιρό κάνει προσπάθειες να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της φτώχειας και την ανάγκη για νέες μορφές ξένης βοήθειας. Ωστόσο το πρόβλημα συνεχίζει να διογκώνεται και για το λόγο αυτό θα υπάρξουν αναπόφευκτες συνέπειες ως προς τη διεθνή βία. Ακόμα και αν κάποιος αγνοήσει όλες τις πολιτικές και πολιτισμικές εντάσεις που διχάζουν τον κόσμο, η ξεκάθαρη δημογραφική επιστήμη σχεδόν βεβαιώνει ότι νέες τρομοκρατικές και ασύμμετρες απειλές θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται βαθιά μέσα στον 21<sup>ο</sup> αιώνα.



Το 1940 ο κόσμος είχε περίπου 2.3 δισεκατομμύρια ανθρώπους. Το 1950 ο αριθμός είχε αυξηθεί στα 2.6 δισεκατομμύρια. Σήμερα είναι 6.2 δισ. άνθρωποι ενώ με συντηρητικές εκτιμήσεις υπολογίζεται ότι το 2050 ο αριθμός θα είναι περίπου 9.1 δισεκατομμύρια άνθρωποι στο πλανήτη.

Πολλή από αυτή την αύξηση του πληθυσμού συνέβη σε παραγωγικές και σταθερές χώρες. Σε γενικές γραμμές ο κόσμος είναι σε πολύ καλύτερη και πιο ευημερούσα κατάσταση. Την ίδια στιγμή όμως οι υπολογισμοί της Παγκόσμιας Τράπεζας δείχνουν ότι τουλάχιστον το ένα τρίτο των χωρών του κόσμου που έχουν το 30-40% του συνολικού πληθυσμού της Γης, ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας.

Περίπου το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε οικονομίες όπου το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι κάτω από 800 δολάρια ετησίως. Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι σχεδόν αναπόφευκτο ότι οι πολιτισμικές, θρησκευτικές και εθνοτικές διαφορές επιδρούν μεταξύ τους επιφέροντας τεράστιες κοινωνικές αλλαγές, όπως η μαζική αστυφιλία και οι οξείες εθνικές και περιφερειακές διαφορές στο πλούτο οι οποίες γεννούν διαρκώς απειλές.

Υπάρχουν τεράστιες ανισότητες στην οικονομική ανάπτυξη εντός των περιοχών. Για παράδειγμα, η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι ολόκληρη η Μ. Ανατολή και η Αφρική μεταξύ 1980-2000 δεν παρουσίασαν καμία ουσιαστική αύξηση στο κατά κεφαλήν εισόδημα. Οι Αμερικανοί πολίτες αποτελούν μέρος ενός μικρού αριθμού χωρών με υψηλό εισόδημα που έχουν ως μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα περίπου \$26.000 ετησίως. Σε αντίθεση, η Ν. Ασία έχει ένα μέσο εισόδημα του ύψους των \$440, η Αφρική \$490, η Α. Ασία \$1.010 και η Μ. Ανατολή \$2.160.

Ενώ θα συνεχίζεται η πρόοδος και η ανάπτυξη του κόσμου στις επόμενες δεκαετίες, τουλάχιστον 600 εκ. -1 δισ. άνθρωποι θα γεννηθούν σε συνθήκες φρικτής φτώχειας μεταξύ 2000-2015. Εικάζεται ότι τουλάχιστον 3 δισ. άνθρωποι θα ζουν στη φτώχεια μέχρι το 2015. Δυστυχώς, τα φτωχότερα κράτη είναι εκείνα που έχουν τους υψηλότερους δείκτες γεννητικότητας και αυτές οι βασικές τάσεις δε πρόκειται να αλλάξουν μέχρι το 2050 εκτός αν η διεθνής κοινότητα αναλάβει πιο αποτελεσματική δράση απ' ό,τι στο παρελθόν.

Πολλοί από τους φτωχούς στο κόσμο θα είναι κοινωνικοί παρίες, άνεργοι ενώ θα συνωθούνται αναγκαστικά στα ήδη ασφυκτικά γεμάτα αστικά κέντρα. Ο αριθμός αυτών των φτωχών των πόλεων διπλασιάστηκε από 390 εκατομμύρια το 1980 σε 760 εκατομμύρια το 2000 και σχεδόν το 22% όλων αυτών των ανθρώπων στις πιο φτωχές χώρες του κόσμου ζουν σε πόλεις άνω του ενός εκατομμυρίου.

Πολλοί πολιτισμοί και κοινωνίες θα βρίσκονται σε κατάσταση συνεχούς σοκ. Την ίδια στιγμή, οι τεράστιες πρόοδοι στις παγκόσμιες επικοινωνίες ήδη καθιστούν αυτούς τους ανθρώπους γνώστες του συνεχώς διευρυνόμενου χάσματος ανάμεσα στη φτώχεια τους και του πλούτου του βιομηχανικού κόσμου. Επίσης γνωρίζουν για το πλούτο άλλων κρατών και πόσα έχουν κάνει ή δεν έχουν κάνει για τους βοηθήσουν.

Δεν υπάρχουν μαγικές απαντήσεις εδώ. Ο Ο.Η.Ε. δεν μπορεί να κάνει θαύματα ενώ η ξένη βοήθεια σχεδόν πάντα διοχετεύεται σε κράτη των οποίων οι κυβερνήσεις και οι οικονομίες δεν είναι οργανωμένες ώστε να βοηθηθούν από τη βοήθεια του Ο.Η.Ε. Μερικές φορές ακόμα και η ανθρωπιστική βοήθεια επιλύει κάποιες από τις τραγικές καταστάσεις σε κράτη με ταχύτατα αυξανόμενο πληθυσμό. Κράτη με διεφθαρμένες κυβερνήσεις και αποτυχημένες οικονομίες θα συνεχίσουν να απογοητεύουν τους λαούς τους.

Ωστόσο κανένας Οργανισμός δεν είναι πιο αρμόδιος από τον Ο.Η.Ε. να αντιμετωπίσει τις αιτίες της βίας και να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών κρατών. Κανένας άλλος Οργανισμός δεν είναι σε θέση να κάνει περισσότερες συστηματικές προσπάθειες να ενθαρρύνει τα φτωχά κράτη προς τη κατεύθυνση των μεταρρυθμίσεων και αφετέρου τα πλούσια κράτη να βοηθήσουν αυτήν τη



προσπάθεια. Μακροπρόθεσμα καμία προσπάθεια για τη καταπολέμηση της τοπικής τρομοκρατίας δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν ο Ο.Η.Ε. δεν ενεργήσει ώστε να αντιμετωπίσει της πηγές της βίας.

### Η πρόκληση της Τεχνολογίας

Τέλος, μια στρατηγική του Ο.Η.Ε. για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου πρέπει να βλέπει πέρα από τις άμεσες τακτικές προκλήσεις που ασχολούνται με την Αλ-Κάιντα και τους Ταλιμπάν. Οφείλει να λαμβάνει υπόψη αρκετές σοβαρές τρέχουσες αλλαγές στη τεχνολογία που συνιστούν νέες απειλές πολύ πιο σοβαρές από εκείνες που ο κόσμος έπρεπε να αντιμετωπίσει στο παρελθόν:

- **Η πρώτη αλλαγή είναι η αυξανόμενη απειλή της βιολογικής τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου**

Η πρόοδος στη βιοτεχνολογία, η προηγμένη διατροφική επεξεργασία και τα φαρμακευτικά παρασκευάσματα ενισχύουν σταθερά τη περίπτωση στην οποία τρομοκράτες αλλά και κράτη μπορούν να παρασκευάσουν θανατηφόρους βιολογικούς παράγοντες και φυσικά η παρασκευή τους μπορεί να γίνει οπουδήποτε ανά τον κόσμο. Την ίδια στιγμή, μια ευρύτερη διαδικασία εξάπλωσης αυξάνει την απειλή σε σχέση με άλλα όπλα μαζικής καταστροφής.

Οι επιθέσεις με άνθρακα στις ΗΠΑ έχουν ήδη δείξει ότι δεν μπορούμε να κατανοήσουμε πλήρως τις επιπτώσεις και τους κινδύνους των σχετικά γνωστών βιολογικών παραγόντων. Η αλήθεια είναι ότι δεν έχουμε μεγάλη πρακτική εμπειρία από μεγάλης κλίμακας επιθέσεις με βιολογικούς παράγοντες. Σε πολλές περιπτώσεις, οι σημερινές μέθοδοι ανίχνευσης, ελέγχου των ασθενειών και θεραπείας είναι μάλλον αναποτελεσματικές και αυτό ισχύει στο έπακρο όταν κατά την επίθεση χρησιμοποιείται μια μείξη διαφορετικών παραγόντων που αραιώνεται και στη συνέχεια ρυθμίζεται χρονικά ώστε να παραπλανήσει ή να ανακόψει μια αποτελεσματική αντιμετώπιση.

Η πλήρης επίπτωση της εξάπλωσης του γενετικού σχεδιασμού μπορεί να βρίσκεται μια δεκαετία ή πέντε χρόνια μακριά ακόμα ωστόσο ο εσωτερικός εξοπλισμός που κάποτε χρησιμοποιείτο για τη κατασκευή ξηρών, αποθηκευσιμων βιολογικών όπλων που διαθέτουν τη καταστρεπτικότητα των πυρηνικών όπλων έχει ήδη εξαπλωθεί σε πολλά μέρη του κόσμου.

Την ίδια στιγμή, η φύση είναι επίσης εχθρική. Προοδευτικά περισσότερα είδη θανατηφόρων ασθενειών έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους σε ολόκληρο τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και η CIA προειδοποίησαν για μια συνεχιζόμενη απειλή που θα αντιμετωπίσει η Δύση από φυσικές αιτίες πολύ πριν χρησιμοποιηθεί ο άνθρακας σε μια τρομοκρατική ενέργεια στις ΗΠΑ.

Στις ΗΠΑ, μια μελέτη του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας που εκδόθηκε το 2000, προειδοποιούσε για είκοσι αρκετά γνωστές ασθένειες όπως η φυματίωση, η ελονοσία και η χολέρα που έχουν επανεμφανιστεί ή εξαπλωθεί από το 1973, συχνά σε μορφές κακοήθεις και ανθεκτικές στα φάρμακα. Επιπλέον, τουλάχιστον 30 άγνωστα κατά το παρελθόν νοσήματα έχουν διαγνωσθεί από το 1973 όπως το HIV (Εϊτζ), το Έμπολα, η Ηπατίτιδα Γ και ο ιός Νίπα για τα οποία δεν υπάρχει ακόμα θεραπεία.

Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να επανεξετάσει σε βάθος τη προσέγγισή του ως προς τη Συνθήκη για τα Βιολογικά Όπλα ώστε να λάβει πλήρως υπόψη του αυτές τις εμφανιζόμενες απειλές και να υπολογίσει το κίνδυνο των τρομοκρατικών επιθέσεων όπου γίνεται χρήση βιολογικών όπλων. Χρειάζεται να επανεξετάσει τη στάση του απέναντι στη παγκόσμια υγεία έτσι ώστε να είναι προετοιμασμένος για τη χρήση τέτοιων όπλων και να μη στηρίζεται μόνο στην απαγόρευση όσων δεν μπορούν πλέον να απαγορευτούν.



Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να βοηθήσει τα κράτη-μέλη στο σχεδιασμό της εσωτερικής ασφάλειας, της δημόσιας υγείας, της αντιμετώπισης και των αμυντικών προσπαθειών προκειμένου να αντιμετωπίσουν ένα ευρύ φάσμα βιολογικών απειλών. Επίσης υπάρχει ανάγκη για ολοκληρωμένα σχέδια αντίδρασης ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν τέτοια ταχεία συνεργασία για να μπορούν να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε μορφή εξάρσης ανθρώπινης ή γεωργικής ασθένειας. Προσπάθειες για συγκέντρωση εμβολίων και αντιβιοτικών αναπτύσσουν συχνά κοινές μεταξύ τους ταξιδιωτικές διαδικασίες, αναπτύσσουν κοινές προειδοποιήσεις και προσεγγίσεις στη δημόσια υγεία που αποδεικνύονται ζωτικής σημασίας στην αντιμετώπιση και στο περιορισμό μιας έκτακτης κατάστασης.

- **Η δεύτερη αλλαγή είναι η σχετική απειλή της χημικής και πυρηνικής τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου**

Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να αποκτήσει νέα θεώρηση απέναντι στις σχετικές απειλές της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου. Υπάρχουν κι άλλες απειλές που προβάλλουν από τη χρήση χημικών και πυρηνικών όπλων. Ενώ τα λεγόμενα χημικά όπλα «τέταρτης γενεάς» παραμένουν τόσο μυστικά που οι κυβερνήσεις αποφεύγουν να συζητούν γι αυτά ακόμα και σε γενικές γραμμές, κάποια αναπτυσσόμενα κράτη τα κατασκευάζουν και το κάνουν μάλιστα με τρόπο απροσχημάτιστο. Κάποτε, ίσως σε είκοσι χρόνια και αυτά τα όπλα θα είναι γνωστά σε όλους.

Η αλήθεια είναι ότι δεν γίνονται σημαντικές πρόοδοι με την ίδια ευκολία που κατασκευάζονται σχάσιμα υλικά αλλά υπάρχει παρόλα αυτά το θέμα του ρωσικού στοκ τέτοιων όπλων και η εμφάνιση νέων κινδύνων όπως το Πακιστάν. Επιπλέον, κάθε πτυχή της κατασκευής πυρηνικών όπλων γίνεται ολοένα και πιο διαθέσιμη στο εμπόριο.

Αυτές οι εμφανιζόμενες απειλές θα αλληλεπιδράσουν στις αλλαγές που υφίσταται το παγκόσμιο διαμετακομιστικό εμπόριο. Οι βαλλιστικοί πύραυλοι μεγάλου βεληνεκούς και η σταθερή εμπορευματοποίηση της τεχνολογίας των πυραύλων Cruise συνιστούν από μόνα τους μια απειλή. Για άλλη μια φορά οι υπηρεσίες του Ο.Η.Ε. οφείλουν να εξετάσουν τι μπορεί να γίνει ώστε να τεθούν έγκαιρα νέα διεθνή κριτήρια για τη προστασία, την ανίχνευση και τη πρόληψη.

Γενικότερα, πολλές από τις συζητήσεις στον Ο.Η.Ε. σχετικά με το συμβατικό πόλεμο, τη Συνθήκη για τους αντι-βαλλιστικούς πυραύλους, τη Συνθήκη για τα Βιολογικά Όπλα έχουν αποφύγει τις αιχμές κατά της απειλής των ασύμμετρων επιθέσεων και της τρομοκρατίας και έτσι έχει δημιουργηθεί μια παράδοση στην επικέντρωση σε πολέμους μεγάλης κλίμακας μεταξύ στρατιωτικών δυνάμεων των εμπλεκόμενων κρατών. Το ίδιο ισχύει και για τις συζητήσεις που αφορούν τους ελέγχους των εξαγωγών. Είναι απαραίτητη μια συνολική αναθεώρηση για το πώς θα αλλάξουν οι συμφωνίες του ελέγχου εξοπλισμών και του ελέγχου εξαγωγών, ώστε να αναπτυχθεί μια πιο αποτελεσματική στρατηγική του Ο.Η.Ε. στα θέματα αυτά.

- **Τρίτο, η πρόοδος στη συμβατική τεχνολογία και στα όπλα συμβάλλει στην απειλή**

Η προειδοποίηση που έγινε πρόσφατα από αμερικανικό αμυντικό έντυπο αναφέρει ότι οι τρομοκράτες και τα κράτη αποκτούν πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα περισσότερο συμβατικών τεχνολογιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην υποστήριξη ασύμμετρου πολέμου και της τρομοκρατίας. Τέτοιες τεχνολογίες είναι αυτή των ασφαλών επικοινωνιών, των συστημάτων δορυφορικών τηλεφώνων, των δορυφορικών εικόνων, των πολύ αποτελεσματικών προηγμένων ναρκών, του εντοπισμού μέσω GPS καθώς και μια σειρά άλλων συστημάτων.

Η σταθερή πρόοδος στη παγκόσμια διάδοση αυτών των τεχνολογιών αλλάζει το τεχνολογικό χάρτη της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου. Η προσπάθεια του Ο.Η.Ε. να αντιμετωπίσει τη μεταφορά συμβατικών εξοπλισμών έχει καταστεί παρωχημένη. Χρειάζεται να αναδιοργανωθεί ώστε να



λάβει υπόψη τα νέα συστήματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς όφελος της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου.

- **Τέταρτο, η πρόοδος στα συστήματα πληροφοριών και η σταθερή ολοκλήρωση του παγκόσμιου εμπορικού και οικονομικού συστήματος αυξάνουν διαρκώς την αδυναμία έναντι της κυβερνητικής τρομοκρατίας και του κυβερνητικού πολέμου**

Οι συνεχείς επιθέσεις από εγκληματίες του κυβερνο-χώρου έχουν γίνει ρουτίνα ωστόσο τα κράτη και οι τρομοκρατικές ομάδες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τέτοια τεχνολογία για να προξενήσουν ακόμα μεγαλύτερη ζημία. Κανείς δεν είναι αναγκασμένος να επιτεθεί εναντίον μιας χώρας ή ενός φυσικού στόχου τόσο άμεσα και ορατά όπως έγινε στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και στο Πεντάγωνο. Μια έμμεση επίθεση στα συστήματα πληροφοριών μπορεί να είναι εξίσου βλαπτική για μια οικονομία, μια κυβέρνηση ή την κοινωνική τάξη.

Αυτή η μορφή ασύμμετρου πολέμου συχνά αποτελεί θέμα προσωπικών ικανοτήτων, σχεδόν μια μορφή τέχνης. Μια μικρή τρομοκρατική ομάδα μπορεί να είναι εξίσου αποτελεσματική με ένα ολόκληρο κράτος αν και οι μαζικές επιθέσεις παραμένουν ακόμα μια μορφή κρατικού ασύμμετρου πολέμου.

Την ίδια στιγμή, οι άμεσες επιθέσεις σε καίρια συστήματα πληροφοριών, εμπορίου και οικονομίας είναι ακόμα πιθανές. Στη περίπτωση αυτή έχει χρησιμοποιηθεί ένας συνδυασμός τεχνολογίας, σχεδιασμού και υπολογισμού κόστους για να δημιουργήσει ολοένα και μεγαλύτερη εξάρτηση από καίριες παροχές αγαθών και συνδέσμους των δικτύων καθώς και χώροι όπου έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό είναι συνδεδεμένο με τέτοια συστήματα. Η Wall Street και τα πυρηνικά εργοστάσια είναι μόνο δύο παραδείγματα τέτοιων σημαντικών υποδομών.

Επιπλέον, το πρόβλημα της ασφάλισης από όλους του κινδύνους της τρομοκρατίας και του ασύμμετρου πολέμου γίνεται από μόνη της ένα θέμα. Η ασφάλιση λοιπόν αυτή πρέπει να καλύπτει τα συστήματα πληροφοριών και σχεδόν κάθε μορφή κύριας τρομοκρατικής ή κρατικής ασύμμετρης επίθεσης και φυσικά δεν είναι ξεκάθαρο ότι το κάθε κράτος είναι σε θέση να εξασφαλίσει την εθνική του βιομηχανία ασφαλίσεων έναντι τέτοιων κινδύνων.

Αυτές είναι απειλές στις οποίες τα βιομηχανικά κράτη δίνουν πολύ μεγαλύτερη σημασία απ' ό.τι τα αναπτυσσόμενα κράτη. Ωστόσο το γεγονός είναι ότι οι επιθέσεις μπορούν να προέλθουν από οποιοδήποτε κράτος ή κίνημα ενώ την ίδια στιγμή τα αναπτυσσόμενα κράτη είναι προς τη κατεύθυνση μιας εξάρτησης από τα συστήματα πληροφοριών και την διεθνή υποδομή όπου πολλοί περισσότεροι άνθρωποι θα εξαρτώνται από ένα δεδομένο σύστημα ακόμα και σε κράτη όπου οι κυβερνήσεις θα διαθέτουν λιγότερες δυνατότητες για να τους προστατεύσουν.

Αυτός είναι ακόμα ένας τομέας όπου ο Ο.Η.Ε. οφείλει να δει μακριά στο μέλλον. Μια προσπάθεια του Ο.Η.Ε. να αντιμετωπίσει τον κυβερνητικό πόλεμο, με σαφή κριτήρια προστασίας δεδομένων, ευθύνης, ικανότητας αποκατάστασης και άλλα αμυντικά μέτρα, δεν κατάφερε να είναι αποφασιστική.

- **Πέμπτο, η πρόοδος στα παγκόσμια συστήματα μεταφοράς δημιουργεί ακόμα ένα συνδυασμό αδυναμιών**

Το γεγονός ότι τα συστήματα ασφαλείας είναι ζωτικής σημασίας αποτελεί μόνο ένα μέρος της ιστορίας. Η παγκόσμια εξάρτηση από καίρια συστήματα μεταφορών, όπως τα αεροσκάφη jet, φορτηγά πλοία και δεξαμενόπλοια μπορεί να μην αποτελεί ριζοσπαστική πρόοδο στη τεχνολογία που αναφέρθηκε πιο πάνω ωστόσο τα συστήματα αυτά εγκλείουν την ολοκλήρωση των συνηθισμένων τεχνολογιών σε πιο περίπλοκα, οικονομικότερα και ταχύτερα υπο-συστήματα. Αυτή η εξάρτηση σχεδιάζεται να αναπτυχθεί σταθερά και στο διηνεκές. Όπως έγινε ξεκάθαρα αντιληπτό την 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2001, σχεδόν κάθε



σύστημα μεταφοράς από το οποίο εξαρτάται το παγκόσμιο εμπόριο μπορεί να μετατραπεί σε όπλο. Το ίδιο και κάθε επέμβαση στην ανάπτυξη και τη ροή αυτών των συστημάτων.

Ο Ο.Η.Ε. χρειάζεται να αρχίσει να εξετάζει τις μακροπρόθεσμες πτυχές αυτής της μορφής της παγκοσμιοποίησης. Χρειάζεται να προσέξει ιδιαίτερα τις διεθνείς αδυναμίες που θα εμφανιστούν μέσα στα επόμενα 5-10 χρόνια και μεσοπρόθεσμα να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να εξασφαλιστούν τα συστήματα των διεθνών μεταφορών και να ενισχύσει τις υποδομές τους. Τα πιο προσιτά συστήματα από οικονομικής άποψης και σε όρους αγοράς θα είναι μερικές φορές τα πιο ευαίσθητα, αυτά που θα παρουσιάζουν δυσκολίες στην αντικατάσταση και την επιδιόρθωσή τους. Ίσως να υπάρξει περίπτωση κατά την οποία θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα διεθνώς στην ασφάλεια και στη περίσσεια.

### **Συμπέρασμα: Το μέλλον που πρέπει να αντιμετωπίσουμε μετά την 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2001**

Εδώ προβάλλει μια αποκαρδιωτική και αποθαρρυντική δέσμη προκλήσεων. Συγκεκριμένα, τίποτα δεν φαίνεται να προχωρά με ταχείς ρυθμούς, φτηνά και εύκολα στη κατεύθυνση της σφυρηλάτησης μιας αποτελεσματικής αντίδρασης του Ο.Η.Ε. προς τη τρομοκρατία και τον ασύμμετρο πόλεμο. Με παρόμοιο τρόπο, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με καμία βεβαιότητα πόσο σοβαρές θα είναι οι μελλοντικές απειλές για τη διεθνή κοινότητα.

Ωστόσο, όλοι χρειάζεται να κατανοήσουν ότι ο κόσμος δεν άλλαξε την 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2001 ούτε και οι προτεραιότητες του Ο.Η.Ε. για ανάπτυξη και αναδιάρθρωση της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Αντίθετα, η 11<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου έφερε στο φως παλαιά παγκόσμια προβλήματα με τη μορφή της φρικτής και ειδικής βίας. Υπάρχουν κράτη και λαοί που έχουν υποστεί και υποφέρει από τέτοια προβλήματα πολύ πριν τη κτίση της Ν. Υόρκης. Σχεδόν κάθε περιοχή όπου ο Ο.Η.Ε. οφείλει να βελτιώσει την αντιμετώπισή του προς τη τρομοκρατία ήταν μέχρι τη 10<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου σημαντική προτεραιότητα για τον Οργανισμό. Εάν είναι κάτι που έχει αλλάξει είναι ότι ο κόσμος δέχτηκε μια σαφή προειδοποίηση για τη κατάσταση των πραγμάτων που πρόκειται να διαμορφωθεί μελλοντικά και τους νέους ρόλους που οφείλει να παίξει ο Ο.Η.Ε.

Επίσης δεν υπάρχει τίποτα καινούργιο σχετικά με το γεγονός ότι ο κόσμος μεταβάλλεται, και φυσικά όχι πάντα προς το καλύτερο. Η ιδέα μιας εύκολης μετάβασης προς μια «νέα παγκόσμια τάξη» ή προς το «τέλος της Ιστορίας» έχει περιοριστεί σε ένα κύκλο ανόητων και αφελών διανοούμενων. Το καλύτερο που έχει να κάνει κάθε γενιά είναι να κληροδοτήσει στην επόμενη μια καλύτερη δέσμη προβληματισμών και θεμάτων. Το γεγονός ότι από κάποιο σημείο και μετά η τρομοκρατία και ο ασύμμετρος πόλεμος δεν είναι δυνατό να εξαλειφθούν και έτσι ο Ο.Η.Ε. θα πρέπει να διαχειρίζεται απειλές του παρελθόντος, του παρόντος αλλά και του μέλλοντος για πολύ ακόμα.

Το επίπεδο της απειλής στο οποίο καλείται να ανταποκριθεί ο Ο.Η.Ε. στο μέλλον θα εξαρτάται ωστόσο κατά πολύ από το πόσο καλά θα ανταποκριθεί στα επόμενα χρόνια. Σ' αυτό το χρονικό σημείο, μια νέα διεθνής δράση στους κλασικούς τομείς της αντι-τρομοκρατίας, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η προληπτική διπλωματία, η ξένη βοήθεια καθώς και ο έλεγχος των όπλων μπορεί να είναι σε θέση να αποτρέψουν τη μαζική κλιμάκωση των μελλοντικών απειλών και να μειώσουν δραστικά κάθε πτυχή πολιτικού, ανθρώπινου και οικονομικού κόστους.

Το γεγονός ότι η ανάγκη για μια τέτοια δράση από μέρος του Ο.Η.Ε. δεν πρόκειται να σταματήσει ποτέ δεν αποτελεί λόγο για να μη την αναλάβει κάποια στιγμή. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι εάν ο Ο.Η.Ε. δεν είναι πλέον ένα ζωτικό μέρος μιας τέτοιας δράσης, ο παγκόσμιος πόλεμος θα είναι χαμένος.



**« Αθηνά »**  
**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ**

Αυτό θα είναι μια τραγωδία την οποία ο κόσμος αλλά και κάθε κράτος-μέλος ατομικά δεν θα μπορέσει να την αντέξει.